

8. BÍRÓI KEZDEMÉNYEZÉS EGYEDI NORMAKONTROLL ELJÁRÁS IRÁNT

25. § [Bírói kezdeményezés esetei, határidő]

- (1) **Ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.**
- (2) **Az indítvány alapján az elnök gondoskodik az ügynek az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja szerinti határidő betartását szolgáló időben történő napirendre vételéről.**

Ügyrend

16. § (6) Az elnök az Abtv. [...] 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés elbírálására az előadó alkotmánybíró soron kívül jelöli ki.
25. § (4) Ha a (3) bekezdés *d*) pontjában meghatározott hiányosság előre láthatóan pótolható, a főtitkár a tájékoztatással egyidejűleg – az Abtv. 55. § (3) bekezdése szerint – a jogkövetkezmények ismertetésével és harminc napos határidő megjelölésével hiánypótlásra hívja fel a beadványozót. Az Abtv. 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés esetében csak a 26. § (3) bekezdése szerinti egyszerű hiánypótlásra kerülhet sor, oly módon, hogy a hiánypótlás ne veszélyeztesse az előadó alkotmánybíró soron kívüli kijelölését [16. § (6) bekezdés].
26. § (3) Az előkészítő eljárás gyorsítása érdekében a tudakozódásra, felvilágosítás kérésére és adására, valamint a 25. § (4)–(5) bekezdésében meghatározott hiánypótlás keretében az egyszerű hiánypótlás bekérésére indokolt esetben rövid úton (távközlési és elektronikus eszköz igénybevételével) is sor kerülhet, ha a megkeresett kiléte és távközlési vagy elektronikus elérhetősége nem kétséges (beazonosítható), és a közlés tudomásulvételére a megkeresett jogosult. A megkeresés megtörténtét, időpontját és a megkeresett általi fogadását az ügy aktáján fel kell tüntetni.

- (6) A főtitkár az Abtv. 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés, valamint soron kívüli eljárás esetén a feladatait soron kívül köteles ellátni.
33. § (1) Az előadó alkotmánybíró az indítványt a kézhezvétel után megvizsgálja, és
- a) ha azt állapítja meg, hogy az indítvány kiegészítésre vagy kijavításra szorul, rövid határidő tűzésével – ez az Abtv. 25. §-a szerinti bírói kezdeményezés esetében legfeljebb 8 nap –, a hiányok megjelölése mellett végzésben hiánypótlásra szólítja fel az indítványozót, és egyben figyelmezteti őt, hogy ha az indítványt újból hiányosan vagy elkésetten adja be, az Alkotmánybíróság azt visszautasítja, illetőleg hiányos tartalma szerint bírálja el, [...].

52. § Az Abtv. 25. §-ában foglalt bírói kezdeményezést a főtitkár haladéktalanul megvizsgálja és előkészíti. Az előadó alkotmánybíró az első tervezet negyvenöt napon belül az ügy elbírálására jogosult testület elé terjeszti. Ha a főtitkár vagy az előadó alkotmánybíró hiánypótlást rendel el, és az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést nem utasítja vissza a hiánypótlás elmaradása vagy elégtelensége miatt, az első tervezet előterjesztésének és az indítvány elbírálásának a határideje a hiánypótlás beérkezésekor kezdődik.

Tartalom

1. Szövegtörténet	252
2. A bírói kezdeményezés funkciója az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok kapcsolatrendszerében.....	254
3. A bírói kezdeményezés alanyi oldala.....	255
4. A bírói kezdeményezés tárgyi oldala.....	257
4.1. A bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügy	258
4.2. Az alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenessége.....	258
4.3. Az Alaptörvény-ellenesség fennállásának indokolása	261
4.4. Kifejezett kérelem az alaptörvény-ellenesség megállapítására, illetve az alkalmazás kizárására.....	262
5. Az Alkotmánybíróság eljárására irányadó speciális határidő.....	263

1. Szövegtörténet

A bírói kezdeményezés jogintézményét a régi Abtv. is ismerte, bár nem tartozott a leggyakrabban előforduló eljárások közé. A régi Abtv. 38. § (1) bekezdése szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi, ha az előtte folyamatban levő ügy elbírálása során olyan jogszabályt vagy közjogi szervezetszabályozó eszközt kell alkalmazni, amelynek alkotmányellenességét észleli. A (2) bekezdés értelmében pedig kérelemben a bíró (1) bekezdés szerinti eljárását kezdeményezheti az, aki szerint a folyamatban levő ügyében alkalmazandó jogszabály alkotmányellenes. A bírói kezdeményezés célja annak megakadályozása volt, hogy a

bírónak alkotmányellenes jogszabályi rendelkezésre kelljen alapítania ítéletét. Ugyan az ügyben eljáró bíró elsődlegesen jogértelmezés útján hivatott feloldani az esetleges alkotmányellenességet, ugyanakkor ha erre nem volt lehetőség, megnyílt az út az Alkotmánybírósághoz fordulásra.

A bírói kezdeményezés előterjesztésével kapcsolatban az Alaptörvényt megelőző időszak legfontosabb kérdése az volt, hogy **köteles-e a bíró élni ezzel a jogkörével**. Ezt a kérdést végül – a régi Abtv. alkalmazásának utolsó évében – a 35/2011. (V. 6.) AB határozat döntötte el, mely rendelkező részében alkotmányos követelményként rögzítette, hogy a bíró az elé tárt jogvitát alkotmányos jogszabály alapján döntse el. Amennyiben az előtte folyamatban lévő perben alkalmazandó jog alkotmányellenességét észleli – az alkotmányellenes jogszabály mellőzésére vonatkozó hatásköre hiányában –, köteles az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni. Ezzel az Alkotmánybíróság a „bíróágok közötti párbeszédet” – egyfajta kölcsönös kötelezettségként és felelősségként – rögzítette követelményként, mely szerint a bíró az alkalmazandó joggal összefüggő alkotmányos aggályait köteles az Alkotmánybíróság elé tárni, az Alkotmánybíróság pedig köteles az elé tárt alkotmányossági kérdésben érdemben dönteni.¹ A határozat ezen felfogását azonban az Abtv-re épülő gyakorlat nem követte.

Az Alaptörvény és az Abtv. hatálybalépésével a bírói kezdeményezésen alapuló eljárás rendeltetése alapjaiban nem változott, a részletszabályok viszont igen, mely kihatással volt a bírói indítványokon alapuló eljárások jogvédelmi szerepére is.² Nem mutat új jegyeket a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés szabályozása, újdonság viszont **a már alaptörvény-ellenesnek minősített jogszabály alkalmazásának kizárására irányuló indítvány**, mely egyfajta felülbiztosítás.³

A bírói kezdeményezés jogintézményét elsődlegesen maga az Alaptörvény szabályozza. A 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontjának eredeti normaszövege szerint az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezésre felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alaptörvény negyedik és ötödik módosítása érintette azonban e rendelkezést, így 2013. április 1-jétől **határidőt is rögzít** a normaszöveg. Eszerint soron kívül, de legkésőbb harminc napon belül kell felülvizsgálni a támadott jogszabályt, majd 2013. október 1-jétől a harminc napos határidőt kilencven napra emelte az alkotmányozó hatalom. Az Alaptörvény-módosítások indokolása a határidő alkotmányos szintű rögzítését azzal magyarázta, hogy a perek további elhúzódásának megakadályozására, a tisztességes eljáráshoz való jogra tekintettel garanciális jelentőségű a harminc napos határidő megszabása. Annak ki-

¹ Az Alkotmánybírósághoz forduló bíró az Alkotmány 50. § (1) bekezdéséből fakadóan a jogvitában érintett felek egyéni jogainak védelmében jár el. Egy esetlegesen alkotmányellenes jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alkalmazása ugyanakkor nyilvánvalóan ellentétes ezzel a jogvédelmi funkcióval. Ezt az alkotmányos kötelezettségét a bíró csak az Alkotmánybíróság érdemi döntése alapján teljesítheti, hiszen az alkalmazandó jogot nem teheti félre. Az Alkotmánybíróság érdemi döntésének hiányában a bíró nem tud eleget tenni a jogvédelemmel kapcsolatos alkotmányos kötelezettségének [35/2011. (V. 6.) AB határozat, ABH 2011, 205, 216–217.]. A szakirodalomból ld. VINCZE (2011) i. m. 12–19., 15.; BRITSKEY (2004) i. m. 331.; BERKES–CSINK i. m. 323–351.

² LUKÁCS–VILLÁM i. m. 27.

³ VARGA Zs. (2016) i. m. 6.

lencven napra emelését pedig a megfontolt döntéshozatalhoz szükséges idő biztosítása indokolta. Mindezek alapján az Abtv. is módosult, a 2013. augusztus 1-jétől hatályos szövege szerint az indítvány alapján az elnök gondoskodik az ügynek az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja szerinti határidő betartását szolgáló időben történő napirendre vételéről.

Az Abtv. a régi Abtv.-vel szemben már nem tartalmazza a felek azon jogát, hogy bírói kezdeményezés előterjesztését indítványozzák folyamatban lévő ügyekben. Ezzel nem szűnt meg a felek (és egyéb résztvevők) fenti joga, azt azonban az egyes eljárási törvénykönyvek rendezik.

2. A bírói kezdeményezés funkciója az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok kapcsolatrendszerében

A bírói kezdeményezés célja annak elkerülése, hogy a bíró az előtte folyamatban lévő ügyben alaptörvény-ellenes jogszabályt alkalmazzon és ezzel, adott esetben, alaptörvény-ellenes ítéletet hozzon. A bírói kezdeményezés ily módon jelentős mértékben hozzájárul a jogrendszerben jelen lévő alkotmányellenes normák detektálásához. Ezt támasztja alá az is, hogy a bíró – a közvetetten a jogszabály ellen irányuló alkotmányjogi panasz indítványozójával szemben [vö. Abtv. 26. § (1) bekezdés] – nem csupán Alaptörvényben biztosított jog megsértése miatt fordulhat az Alkotmánybírósághoz, hanem az Alaptörvény más rendelkezéseinek sérelme miatt is. A bírói kezdeményezésnek ennek megfelelően kettős hatása van: az Alkotmánybíróság egyrészt normakontrollt gyakorol, hiszen az alkalmazandó jogszabály alkotmányosságát vizsgálja, másrészt viszont az eljárás eredménye – az alkalmazási tilalom elrendelése folytán – az alapul szolgáló egyedi ügyre is kihat.

A bírói kezdeményezés funkciója nem változott ugyan az Alaptörvény hatályba lépését követően, de **az Alaptörvény lényegét érintően rendezte át a bíróságok és az Alkotmánybíróság szerepét** és ezzel az egyedi, illetve normatív aktusok vizsgálatát. Míg az Alkotmány értelmében az Alkotmánybíróság kizárólag normatív rendelkezéseket vizsgált és a bíróságok döntöttek valamennyi egyedi ügyben, ezt a munkamegosztást az Alaptörvény megváltoztatta. Az Alaptörvény szerint minden alkotmányossági kérdés az Alkotmánybírósághoz tartozik: a jogi szabályok (normatív rendelkezések) alkotmányossági vizsgálata mellett az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján vizsgálhatja a bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangját is (vö. Abtv. 27. §). Mindezzel párhuzamosan az Alaptörvény normakontroll lehetőséget ad a legfőbb bírói szervnek: a Kúria vizsgálhatja az önkormányzati rendeletek törvényességét, és törvénysértés esetén megsemmisítheti azokat.⁴ Másrészt az Alaptörvény 28. cikkéből fakadóan alkotmányos elvárás a bírókkal szemben, hogy az előttük folyamatban lévő ügy alapjogi érintettségét felismerjék és az alkalmazandó jogszabályokat alaptörvény-konform módon értelmezzék. Az alapjogi érintettség felismerésében segítségére lehet a bírónak, ha az ügy eleve alapjogi igény érvényesítésére irányul (pl. sajtóper, demonstráció, közérdekű adat), ilyen ügyekben általában az alkalmazandó jogszabály is az adott

⁴ BALOGH (2011) i. m. 134.; BERKES–CSINK i. m. 328–329.

alapjogról szól (de nem feltétlenül és nem is minden esetben közjogi jogszabály), vagy esetleg a felek hívják fel a figyelmet az alapjogi vonatkozásokra.⁵

Az alapjogi érintettség felismerésekor a bíró értelmezheti, illetve szükségszerűen értelmezi az Alaptörvényt,⁶ de az alkalmazandó jogszabály megsemmisítésére, illetve felfüggesztésére továbbra sincs hatásköre, így a jogszabály és az Alaptörvény közötti alkotmányos kollízió ilyen eszközökkel nem oldható fel. Az Alaptörvény 28. cikkéből fakadóan, ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes. Ugyanígy, ha a bíró által kialakított jogértelmezés nem áll összhangban az Alaptörvény érintett rendelkezésének alkotmányos tartalmával, az szintén alaptörvény-ellenességhez vezethet {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]} [vö. Abtv. 43. § (1) bekezdés]. A bíróságnak tehát a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.

Az ügy alkotmányos érintettségének felismeréséhez és az alaptörvény-ellenesség feloldásához alapvetően az Alkotmánybíróság autentikus alaptörvény-értelmezését kell a bírónak alapul venniük. Az Alkotmánybíróság döntéseiben az Alaptörvény jelentéstartalmát bontja ki, ezért az abban foglaltak irányadóak a bírói gyakorlat számára is [vö. Abtv. 43. § (3) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság döntései elsődlegesen az Alaptörvényen alapulnak, azok mindenkire nézve kötelezők (vö. Abtv. 39. §), és noha a testület alapvetően követi a saját gyakorlatát, el is térhet a korábbi döntéseiben megállapítottaktól, ezért arra is figyelemmel kell lenni, hogy mennyire tekinthető kikristályosodott gyakorlatnak az értelmezés, amit az ügyben eljáró bíró alapul kíván venni. Ha pedig az Alkotmánybíróságnak még nincs autentikus alaptörvény-értelmezése, akkor a bíró megkísérelheti ezt maga pótolni és saját értelmezéssel feloldani az alkotmányos kollíziót, vagy pedig, ha nem tudja feloldani, nem talál az alkalmazandó jogszabály lehetséges jelentéstartományán belül olyat, amely alkotmányos lenne, az Alkotmánybírósághoz fordulhat, a jogszabály megsemmisítését indítványozva. A bírói függetlenséget és törvénynek alávetettséget, illetve a bíróság alaptörvény-konform értelmezési kötelezettségét sértené ugyanis, ha a bírónak olyan jogszabályt kellene alkalmaznia, amelyet ő maga alkotmányellenesnek vél, ezért a bíró által alaptörvény-ellenesnek vélt jogszabály alkalmazásának lehetősége az Alkotmánybíróságnak az alkotmányosság kérdésében való „ultima ratio” jellegű döntésétől függ {11/2016. (VI. 15.) AB végzés, Indokolás [10]}.

3. A bírói kezdeményezés alanyi oldala

Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezi az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának

⁵ SOMODY–SZABÓ M. D.–VISSY i. m. 52–57.

⁶ FRÖHLICH (2019) i. m. 369.

kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította.

Az alanyi oldalt tekintve az Abtv. megfogalmazásából eredően bírói kezdeményezést **csak bíró terjeszthet elő**, a bíró fogalma ugyanakkor magában foglalja a bírósági titkárt is, amennyiben törvény rendelkezése alapján az egyesbíró hatáskörében bírósági titkár eljárhat {28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [5]–[7], 27/2014. (VII. 23.) AB határozat, Indokolás [8]–[9], 3208/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [11]}⁷ [vö. Abtv. 1. § b) pont].

A bírói kezdeményezés előterjesztéséhez számtalan tényezőt kell a bírónak figyelembe vennie. Egy kutatás szerint a megkérdezett bírók többek között az alábbiakkal indokolták, hogy miért nem fordulnak az Alkotmánybírósághoz a fél indítványára: a perhúzó taktika része az indítvány, már vizsgálta a kérdést az Alkotmánybíróság, valószínűleg jogértelmezési, nem alkotmányjogi kérdés merült fel, a kezdeményezés közömbös a jogvita eldöntése szempontjából. Voltak olyan álláspontok is, melyek szerint, bár felmerült az alaptörvény-ellenesség, azért nem tekintették indokoltnak az Alkotmánybírósághoz fordulást, mert például adott volt a visszautasítás lehetősége, nem volt egyértelmű az alaptörvény-ellenesség, a felsőbb bíróságra bízták a döntést, illetve szerepet játszott az Alkotmánybíróság helyes döntésébe vetett bizalom hiánya is.⁸

Az Alkotmánybírósághoz fordulás előfeltétele az alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességének felismerése. Ezt észlelheti a bíró és a fél is,⁹ ugyanakkor utóbbihoz nincs kötve az eljáró bíró, az alaptörvény-ellenesség észlelése ugyanis az Abtv. szerint az ő feladata, mint ahogy a bírói kezdeményezés előterjesztése is az ő önálló döntése. Ebből fakadóan a Be. például nem is rendelkezik arról, hogy külön végzést kellene hoznia a bíróságnak, ha nem fordul az Alkotmánybírósághoz, ellentétben a Pp.-vel. Fontos ugyanakkor – figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben írtakra –, hogy az egyedi ügygel kapcsolatban felmerült alkotmányossági problémára ki kell térnie a bírónak az indokolásában, ez következik a kereseti kérelem kimerítésének kötelezettségéből is. A bírói gyakorlat ettől külön kezeli azt az esetet, amikor a fél kifejezetten kezdeményezi, hogy a bíróság függesse fel az eljárást és forduljon az Alkotmánybírósághoz az alkalmazandó jogszabály alkotmányossági vizsgálatát kezdeményezve. Ilyenkor elégséges, ha a bíró az ügyben meghozott döntésében csupán arra utal, hogy nem találta indokoltnak indítvány benyújtását az Alkotmánybírósághoz, ugyanis ha kötelező lenne megindokolnia, hogy az általa alkalmazandó jogszabály miért nem alaptörvény-ellenes, úgy a bíró közvetlenül vagy közvetve az Alkotmánybíróság Alaptörvényben rögzített hatáskörében járna el.¹⁰

⁷ A hivatkozott ügyek kényszer-végelszámolással, civil szervezetek bírósági nyilvántartásával, illetve pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatásának szabályozással kapcsolatos bírói kezdeményezések voltak.

⁸ BEZNICZA–KOVÁCS–KÜHÁR–NÉMETH–NIKLAJ–SIPOS–TILK i. m. 326, 335–336.

⁹ A Pp. és a Be. is rendelkezik arról, hogy a bíróság az Alkotmánybíróság eljárását hivatalból vagy indítványra kezdeményezheti [Be. 489. § (1) bekezdés, Pp. 131. § (1) bekezdés]. Hasonló rendelkezést tartalmazott a régi Pp. 115/B. § (2) bekezdése is.

¹⁰ BH2018. 210.

Fontos tehát, hogy amennyiben **a bíró** az Alkotmánybírósághoz fordul, az indítványának formai és tartalmi értelemben véve is **a saját álláspontját kell tartalmaznia**. Az Abtv. 52. § (4)–(6) bekezdései szerint az eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia, ennek megfelelően az indítványban meg kell jelölni az indítványozót azonosító adatokat, illetve az indítvány mellékleteként meg kell küldeni az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat is, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják. E feltételek teljesítéséhez nem elegendő önmagában az, hogy az indítványt a bíró aláírja, hanem az indítványnak tartalmi szempontból is teljes egészében az indítványozásra jogosult bírótól kell származnia. Az indítványozó jogosultsága nem ruházható át a felekre vagy más személyre, illetve nem osztható meg velük az általuk készített irat indítványhoz csatolása által, hanem a bírónak magának kell megjelölnie az indítványozási jogosultságát alátámasztó körülményeket, illetve teljesítenie az indítvánnyal szemben az Alaptörvény és az Abtv. által támasztott összes követelményt {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [17]–[18]}. Az ügyben a bíróság felhívására a felperes által készített előkészítő irat egy példányát mellékelte indítványként a bíró. Ez volt az első olyan ügy, amelyben az Alkotmánybíróságnak e kérdésben állást kellett foglalnia. A döntés abból a szempontból is jelentős, hogy abban az Alkotmánybíróság összegyűjtötte a bírói kezdeményezés formai és tartalmi feltételeit. Hiába készíti el tehát a fél az indítványt, a bírónak nem elég azt pusztán továbbítania.

További alapvető feltétel, hogy **a bírónak az előtte folyamatban lévő eljárást fel kell függesztenie**.¹¹ E követelmény kettős: egyrészt folyamatban kell lennie még az eljárásnak, másrészt azt fel kell függeszteni. Abban az esetben, ha a bíró az Alkotmánybíróság döntésének meghozatalát megelőzően az eljárás megszüntetéséről dönt, vagy éppen befejezi az eljárást, az az Alkotmánybíróság eljárásában okafogyottságot keletkeztet és az eljárás megszüntetésének jogkövetkezményét vonja maga után {3088/2013. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [7], 3166/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}.¹²

4. A bírói kezdeményezés tárgyi oldala

A bírói kezdeményezés tárgyi oldala átfogja az alkalmazandó jogszabály fogalmának, illetve az ehhez kapcsolódó formai követelmények kérdéskörét. Utóbbiakat az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében rögzített határozott kérelem feltételrendszere sorolja fel, mely rendelkezés **megfelelően alkalmazandó** a bírói kezdeményezésekre is.

A hivatkozott rendelkezés szerint a bírói kezdeményezés akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli: azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely a bíró jogosultságát megalapozza; az eljárás megindításának indokait; az Alkotmánybíróság által vizsgálандó jogszabályi rendelkezést; az Alaptörvény, illetve a nemzetközi szerződés megsértett rendelkezéseit; az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéssel.

¹¹ Pp. 126. § (1) bekezdés b) pont, Be. 489. § (3) bekezdés

¹² Előbbi ügyben az ügyész ejtette a vádat, ez vezetett a megszüntetéshez, míg utóbbiban a bíróság megváltoztatva a felfüggesztő végzéseit „az eljárás felfüggesztését mellőzte” és ennek eredményeként a változásbejegyzési eljárások befejeződtek.

zésével vagy a nemzetközi szerződéssel, valamint a kifejezett kérelmet a jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára [vö. Abtv. 52. § (1b) bekezdés].

A határozott kérelem követelményrendszerét illetően, ha a bírói kezdeményezés hibában szenved, visszautasításnak van helye. Különösen az első néhány évben fordult elő több olyan eset, amikor nem feleltek meg az előterjesztett indítványok ezeknek a feltételeknek, mára azonban az ilyen hibák ritkának számítanak.

4.1. A bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügy

Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint a bíróság **az előtte folyamatban lévő egyedi ügyben** fordulhat az Alkotmánybírósághoz. A Kúria egy korai döntésében kifejtette, hogy az Abtv. 25. §-a a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során biztosít lehetőséget az Alkotmánybírósághoz fordulásra, így ha a bíróságnak – hatáskör hiánya miatt – már a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania, akkor nincs olyan folyamatban lévő ügy, amelyben a bíró – az eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróságnál egyedi normakontrollt kezdeményezhetne (EBH2012. P.15.).

Ezzel kapcsolatban kiemelendő, hogy az Abtv. egyedi ügy fogalmát értelmező rendelkezése [vö. Abtv. 1. § a) pont] ezen megállapítás ellenében hat azáltal, hogy a fél jogát vagy kötelezettségét, jogos érdekét vagy jogi helyzetét érintő eljárást is magában foglal, továbbá a folyamatban lévő eljárás fogalmát is értelmezheti az Alkotmánybíróság egyedileg, így vizsgálható az ügyben felmerülő perelőfeltételek, perakadályok (pergátló okok) alkotmányossága is. Közvetve ezt támasztja alá a 3261/2017. (X. 10.) AB végzés is, mely ugyan visszautasította a bírói kezdeményezést, amely polgári perben az elektronikus úton való kapcsolattartással összefüggésben az idézés kibocsátása nélküli elutasítást lehetővé tevő szabályozását támadta, de azon okból, hogy azt nem kellett a bírónak alkalmaznia (Indokolás [9]).

4.2. Az alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenessége

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az eljáró bíró csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, melyet **a konkrét ügy elbírálása során kifejezetten alkalmaznia kell(ene)**. Ebből többirányú követelmény bontható ki.

Elsőként ki kell emelni, hogy minden olyan **anyagi jogi rendelkezés** bírói kezdeményezés tárgya lehet, melytől a bíróság előtt fekvő egyedi ügy érdemi eldöntése függ, de olyan **eljárás jogi normák** is megtámadhatók, melyek ugyan nem közvetlenül az ügyet befejező bírósági döntés alapját képezik, de alkalmazásuk esetén a felek eljárási helyzetét lényegesen befolyásolják {3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [9], 35/2015. (XII. 16.) AB határozat, Indokolás [23]–[24]}.¹³

Hangsúlyozandó, hogy az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik

¹³ Utóbbi ügyben a kényszer-törlési eljárásra vonatkozó kézbesítési szabályokat tekintete az Alkotmánybíróság eljárási jogi normának, amelyek az ügyben érintett fél helyzetét lényegesen befolyásolják.

attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában. Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa. Ezért ha a támadott rendelkezések konkrét ügyben történő **alkalmazása fogalmilag kizárt, illetve egyértelműen megállapítható, hogy azt nem kell alkalmazni**, az Alkotmánybíróság nem vizsgálja érdemben a bírói indítványt {3112/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [8]; 33/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [9]; 3193/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [5]–[7]; 3261/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [7]–[9]; 3195/2018. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [15]}.¹⁴

Alapvető feltétel továbbá a támadott norma és a folyamatban lévő egyedi ügy közötti közvetlen összefüggés. Az alkalmazandó norma megtámadásának a lehetőségét a bíró számára ugyanis azért biztosítja a jogalkotó, hogy megakadályozható legyen, hogy a bíróság a döntését alaptörvény-ellenes norma alkalmazásával legyen kénytelen meghozni. Vagyis **csak olyan jogszabályi rendelkezés támadható, amely közvetlenül döntésmegalapozó**, ugyanis a bíró által feltett kérdést konkrét jogvita és nem általánosságban a jogrendben fellelhető alkotmányos diszharmonia generálja {3113/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [4], [7]–[10]}.¹⁵ Mindennek a kezdeményezés indokolásából egyértelműen ki is kell derülnie.

A főszabály kiegészítéseként az Alkotmánybíróság utóbb megállapította azt is, hogy a járulékos, a per jogerős befejezését követően kötelezően alkalmazandó, a perben érintett személyek jogát, jogos érdekét, jogi helyzetét érintő szabály alkotmányossági vizsgálatának kezdeményezésére a bíró akkor is jogosult, amikor az alkalmazás lehetősége számára ténylegesen megnyílik {3046/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [11]}.¹⁶

¹⁴ A hivatkozott ügyek közül az elsöben pótmagánvádas eljárásban terjesztette elő a bíró az indítványát, viszont olyan Be. rendelkezések megsemmisítését is indítványozta, amelyek a távollartás intézményére, az ügyészi vádelejtést követő eljárásra, a másodfokú bírósági határozat elleni fellebbezésre, a perújításra, illetöleg a magánvádas eljárásra vonatkoznak, azonban az alapul fekvö büntetőügyben ezek alkalmazása nem merülhet fel. A második esetben az ítéletábla indítványa a büntetőeljárás törvény azon szabályait kifogásolta, amelyek a törvényes vád fogalmát és a törvényes vád hiányának jogkövetkezményeit határozzák meg, így például a kártalanításra vonatkozó szabályozást nem kell alkalmazni. A harmadik ügyben egy törvény egészének megsemmisítését indítványozta a bíró, ennek elméletileg nincs akadálya (elsödlegetesen közjogi érvénytelenség miatt, vagy ha a perben valóban a jogszabály egésze alkalmazandó lenne), de itt megállapítható volt, hogy a per eldöntése során a támadott törvény egésze nyilvánvalóan nem kerülne alkalmazásra. A negyedik ügyben az ügy felperese nem elektronikus úton terjesztette elő a keresetét, ezért idézés kibocsátása nélkül elutasította a bíróság, a döntés ellen fellebbezett, illetve ismételten előterjesztette a keresetet, és ez utóbbi eljárásban fordult az Alkotmánybírósághoz a bíró, amely így megállapította, hogy a támadott rendelkezés nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezés. Az utolsó hivatkozott esetben pedig a felhívott OBH utasítást nem kellett alkalmazni a büntetőeljárásban.

¹⁵ Az ügyben az indítvány alapjául szolgáló per a Ptk. 339. §-ára alapozott kártérítési igény volt, míg a bírói kezdeményezés logikája szerint a fiatalokruak dohányzásáról szóló törvény alaptörvény-ellenessége okozati összefüggést teremt a jogellenes jogalkotói magatartás és a felperesek esetleges kára között, az Alkotmánybíróság azonban nem állapította meg a közvetlen összefüggést.

¹⁶ Az ügy a játékosvédelmi nyilvántartáshoz kapcsolódott. A támadott szabályozás a bíróság kötelezettségévé teszi, hogy ha a bíróság az érintett személyt – játékküggöség, vagy játékszenvedély miatt – cselekvöképességet teljesen, vagy részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezi, akkor az elsöfokú határozatot

Bírói kezdeményezés **nemcsak jogszabály felülvizsgálatára** és nem is csupán annak **alkotmányossági felülvizsgálatára terjeszthető elő**, hanem az Abtv. 32. § (2) bekezdése alapján akkor is, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek nemzetközi szerződésbe ütközését észleli. Egyedi normakontroll indítvány terjeszthető elő továbbá az Abtv. 37. § (2) bekezdése alapján közjogi szervezetszabályozó eszközök, valamint az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatok alkotmányossági felülvizsgálatára is.¹⁷

Az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának speciális esete az, amikor a bíró megítélése szerint az alaptörvény-ellenes helyzetet a jogszabály hiányossága okozza. A **mulasztás megállapítása** ugyanakkor az Alkotmánybíróság mérlegelésén alapuló lehetséges jogkövetkezmény, az Abtv. a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítását nem önálló eljárásként, hanem az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során hivatalból alkalmazható jogkövetkezményként szabályozza [vö. Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdés]. Ekként **ilyen tartalmú indítvány előterjesztése a bírónak sincs jogszabályi lehetősége** {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [62]; 3135/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [19]–[20]; 3230/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [2]; 3238/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [10]; 3217/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [24]; 3076/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [11]; 3330/2017. (XII. 8.) AB végzés, Indokolás [19]}.

Tekintettel ugyanakkor arra, hogy jogkövetkezményként hivatalból alkalmazható a jogalkotói mulasztás megállapítása, **ha a bírói kezdeményezés nem kifejezetten, illetve kizárólagosan mulasztást állít**, hanem egy rendelkezés megsemmisítésének indítványozásával összefüggésben veti fel annak hiányosságait, emiatt rendszerint nem kerül sor az indítvány visszautasítására {13/2017. (VI. 19.) AB határozat, Indokolás [11]; 20/2019. (VI. 26.) AB határozat, Indokolás [13]}.¹⁸

---

hozó bíróság e tényről, valamint a határozat jogerőre emelkedésének időpontjáról a jogerő beálltától – másodfokú eljárás esetén az iratoknak az elsőfokú bírósághoz való érkezésétől – számított 8 napon belül az állami adóhatóságot értesítse. Itt tehát a bírósági határozat meghozatalát követően beálló kötelezettségeket előíró szabályok alkotmányossága volt a vizsgálat tárgya, vagyis ténylegesen nem volt már folyamatban az eljárás, illetve amikor folyamatban volt, még nem kellett ezeket a rendelkezéseket alkalmazni.

¹⁷ Pp. 126. § (1) bekezdés b) pont, Be. 489. § (1) bekezdés.

¹⁸ A 13/2017. (VI. 19.) AB határozatban foglaltak szerint az indítványozó azt kifogásolta, hogy „a pénzbüntetés végrehajtására vonatkozó szabályozás nem tartalmaz a végrehajthatóság megszűnését érintően hasonló tartalmú, az időmúlás miatt a végrehajthatóság megszűnését megengedő szabályt. A pénzbüntetés elévülési ideje így korlátlan ideig nyugodhat. Abban az esetben – állítja az indítványozó –, ha a pénzbüntetést nem változtatják át szabadságvesztésre, az elévülés másként alakul. Ilyenkor ugyanis a büntetés elévülésére az általános szabályok irányadóak, vagyis a szankciót öt év elteltével nem lehet végrehajtani. Hozzátette ugyanakkor, hogy a hatályos jogszabályi környezetben szinte kizárt, hogy egy pénzbüntetés elévülne anélkül, hogy azt szabadságvesztésre átváltoztatták volna. Abban az esetben, ha a pénzbüntetés szabadságvesztésre átváltoztatására sor került, a büntetés elévülése csak akkor következhet be, ha a végrehajtás érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre, így például – hozta fel az indítványozó – akkor, ha a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik és a felkutatására tett intézkedések öt éven túl eredménytelenek voltak.” Az Alkotmánybíróság a támadott rendelkezésekre vonatkozóan mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg, melyet Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró kifogásolt is különvéleményében, álláspontja szerint a probléma nem a jogszabályból eredt,

Visszatérő bírói indokolás a jogszabály alaptörvény-ellenessége mellett a normavilágosság követelményének való meg nem felelés. Több bírói kezdeményezés is azt kifogásolta, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezés túlzottan homályos, illetve a részletszabályok hiánya miatt nem ad választ az adott ügyben felmerült kérdésekre. Az Alkotmánybíróság általános gyakorlata a normavilágosság kérdésével összefüggésben ugyanakkor az, hogy minden jogszabályi rendelkezés értelmezésre szorul és elsődlegesen az eljáró bíró feladata annak értelmezése. A szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság követelményét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetőleg nem nyílik lehetőség a túlzottan általános megfogalmazás miatt szubjektív, önkényes jogalkalmazásra. A normavilágosság követelményének sérelme miatti alaptörvény-ellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogszabályi rendelkezés bizonytalansága vagy ellentmondásossága a jogszabály alkalmazása során nem oldható fel {3/2016. (II. 22.) AB határozat, Indokolás [11]}, vagyis ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései annyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő {3191/2019. (VII. 16.) AB határozat, Indokolás [48]}. Mindebből következően megállapítható, hogy a normavilágosság sérelme miatti megsemmisítés rendkívül ritka az Alkotmánybíróság gyakorlatában.¹⁹

4.3. Az Alaptörvény-ellenesség fennállásának indokolása

A bírói kezdeményezésnek egyrészt **meg kell jelölnie az Alaptörvényt, illetve** – nemzetközi szerződésbe ütközés állítása esetén – **a nemzetközi szerződés sérülni vélt rendelkezését**. Ennek egyértelműnek kell lennie, félreérthető megjelölés esetén nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra {3175/2014. (VI. 18.) AB végzés, Indokolás [5]}.²⁰ A nemzetközi szerződésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az EUMSZ az Alkotmánybíróság hatásköre szempontjából nem minősül nemzetközi szerződésnek, ilyen esetben nincs hatásköre az indítvány elbírálására {3111/2015. (VI. 23.) AB határozat, Indokolás [42]}.

A bírói kezdeményezésnek ezen túlmenően **indokolást kell tartalmaznia arra nézve**, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés **miért ellentétes** az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével vagy a nemzetközi szerződéssel. Az alaptörvényi rendelkezés (vagy a nemzetközi szerződés) megjelölése önmagában nem elégséges, az indokolás kötelezettsége gyakorlatilag alapjogi érvelés előterjesztését, illetve az Alaptörvény rendelkezésének értelmezését jelenti, tekintettel arra, hogy nemcsak alapjog, hanem az Alaptörvény más rendelkezésére is lehet bírói kezdeményezést alapítani. A megfelelő indokolás lényegi eleme továbbá a felhívott alaptörvényi rendelkezés értelmezése és a megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés közötti közvetlen ösz-

---

az indítvány pedig mulasztás megállapítására irányult, ezért akár vissza is lehetett volna utasítani (Indokolás [82]). Hasonló volt a helyzet a másik hivatkozott ügyben is.

¹⁹ Néhány példa az elutasítások köréből: 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [36], 3104/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [41]-[42], 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [39], 3/2021. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [60].

²⁰ A hivatkozott ügyben diszkrimináció tilalmára vonatkozóan vélhetőleg a római és arab számozást cserélte fel a bíró.

szefüggés bemutatása. Megjegyzendő, hogy az összefüggés hiányának megállapítása a legtöbb esetben nem egyértelműen eldönthető kérdés, jellemzően a támadott jogszabályi rendelkezés, illetve a szabályozási környezet értelmezését követően kerül rá sor.

Az **elégtelen indokolás** körébe tartozik az az eset, amikor a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés {3269/2012. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [25]–[28]; 37/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [24]; 12/2014. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [43]}²¹ vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [55]}²². Az összefüggés bemutatása körébe tartozik továbbá az a kritérium is, miszerint több felhívott alaptörvényi rendelkezés esetében egyenként kell megindokolni azok sérelmét, vagyis a határozottság követelményének minden támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés és az Alaptörvény minden felhívott rendelkezése vonatkozásában külön-külön teljesülnie kell {3136, 2013. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [7]; 3226/2013. (XII. 12.) AB végzés, Indokolás [3]; 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [21]}.

Az ügy egyediségéből következő feltétel, hogy **a bírói indítványnak nemcsak absztrakt jogi érvelést kell tartalmaznia**, hanem a bíró által az előtte folyamatban lévő ügyben megállapított tényállást is, amelyben az Alaptörvény vagy nemzetközi szerződés sérelme megvalósult. Az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége ugyanis bizonyítási eljárás lefolytatása, hanem az indítványra és mellékleteire kell alapoznia vizsgálatát illetve döntését és ennek során nagy jelentőséggel bírhat a tényállás is. Másrészt olyan megállapított tényállás hiányában, amelyhez az indítványozó bíró kötve van, az eljárás elveszítené egyedi alapját, és absztrakt normakontrollá válna. Ebből következően az indítványozó bíró a saját eljárása megfelelő szakaszában, rendszerint bizonyítási eljárás eredményeként megállapított tényállás alapján dönthet arról, hogy kezdeményezi az Alkotmánybíróság eljárását. A bírói kezdeményezés ebbéli hiányosságát továbbá hiánypótlás útján sem lehet orvosolni, a felfüggesztett eljárás ennek akadályát képezi {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [23], [24], [27]}.

4.4. Kifejezett kérelem az alaptörvény-ellenesség megállapítására, illetve az alkalmazás kizárására

A bírói kezdeményezésnek kifejezett kérelmet kell tartalmaznia a jogszabály, jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére, illetve az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára, ennek hiányában nem alkalmas az indítvány érdemi elbírálásra {3122/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [7]–[8]}.

Az Alkotmánybíróság előtt kérdésként merült fel, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés megsemmisítésének, illetve a bíró előtt folyamatban lévő ügyben való kizá-

²¹ A hivatkozott ügyek között volt olyan, amelyikben az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a hivatkozott alaptörvény-ellenességet nem a megjelölt jogszabályi rendelkezés, hanem egy másik okozza, míg egy másikban azt mondta ki, hogy az indítvány által hivatkozott terhek és kockázatok az Alaptörvénnyel nem hozhatók közvetlen összefüggésbe.

²² Az indítvány a törvény előtti egyenlőségre hivatkozott, ugyanakkor a támadott jogszabályi rendelkezések a szabályozás szempontjából eltérő körbe tartozó szolgáltatásokat és előfizeteket szerződéses félként megillető jogosultságokról és kötelezettségekről szóltak.

rásának kezdeményezése **konjunktív feltétel-e**. A bírói kezdeményezések általános és különös feltételrendszerét értelmező 3058/2015. (III. 31.) AB végzés még konjunktív feltételként tekintett a jogszabályi rendelkezés megsemmisítésére és alkalmazásának kizárására irányuló kérelmekre {Indokolás [19]}. Az Abtv. azonban főszabállyá teszi megsemmisítés esetén a megsemmisített jogszabály alkalmazási tilalmának kimondását az Alkotmánybíróság eljárására okot adó ügyben [vö. Abtv. 45. § (2) bekezdés]. Az Abtv. 25. § (1) bekezdését a jogkövetkezményekre vonatkozó fenti rendelkezéssel együtt értelmezve az Alkotmánybíróság egy későbbi döntésében arra a megállapításra jutott, hogy a jogkövetkezmény indítványi megjelölésének hiánya ez esetben nem képezi akadályát az Alkotmánybíróság eljárásának {2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]}.

5. Az Alkotmánybíróság eljárására irányadó speciális határidő

Az Abtv. 25. § (2) bekezdése az Alaptörvénynek a bírói kezdeményezésre előírt speciális határidő szabályához kapcsolódik. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja szerint az Alkotmánybíróság bírói kezdeményezésre soron kívül, de legkésőbb kilencven napon belül felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alaptörvényi határidőből fakad, hogy az eljárhat akár az ítélezési szünet alatt is, annak időtartamával nem hosszabbodik meg az ügyintézési határidő. Hasonlóképpen nincs lehetőség a határidő elnök általi meghosszabbítására sem. A határidő betarthatósága érdekében az Abtv. írja elő az Abtv. 25. § (2) bekezdése, hogy az elnök gondoskodik az ügynek a határidő betartását szolgáló időben történő napirendre vételéről.

A speciális határidőre vonatkozóan az Ügyrend is több rendelkezést tartalmaz. Az Ügyrend szerint a főtitkár soron kívül látja el a feladatait [Ügyrend 26. § (6) bekezdés, 52. §], főtitkári szakaszban egyszerű hiánypótlásra kerülhet sor – indokolt esetben rövid úton (távközlési és elektronikus eszköz igénybevételével) is –, oly módon, hogy a hiánypótlás ne veszélyeztesse az előadó alkotmánybíró soron kívüli kijelölését [Ügyrend 25. § (4) bekezdés, 26. § (3) bekezdés] Hasonlóképpen az elnök soron kívül jelöli ki az előadó alkotmánybíró a bírói kezdeményezés elbírálására [Ügyrend 16. § (6) bekezdés]. Végül az előadó alkotmánybíró rövid, legfeljebb 8 napos határidő tűzésével szólítja fel hiánypótlásra a kezdeményezést előterjesztő bírót [Ügyrend 33. § (1) bekezdés *a*) pont], az első tervezetet pedig negyvenöt napon belül terjeszti az ügy elbírálására jogosult testület elé (Ügyrend 52. §).

Tekintettel arra, hogy az Alaptörvény nem tartalmaz rendelkezéseket a határidő számítására, az Ügyrend 52. §-a hiánypótlás esetére az első tervezet előterjesztésének és az indítvány elbírálásának határidejének kezdetét a hiánypótlás beérkezésétől számítja. Hasonlóképpen, az eljárás felfüggesztése alatt a bírói kezdeményezés elbírálására nyitva álló határidő is nyugszik.